

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	พัฒนาการของเกษตรกรรมเพื่อการค้า: กรณีศึกษาการผลิตไผ่ตง ในตำบลเนินหอม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี	
ชื่อผู้เขียน	นางสาว วารินทร์ วงษ์วรรณ	
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต	สาขาวิชาภูมิศาสตร์	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ ญาณสาร อาจารย์ จิระ ประังเขียว อาจารย์ ศิริ อุอาริยะกุล	ประธานกรรมการ กรรมการ กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษา “พัฒนาการของเกษตรกรรมเพื่อการค้า: กรณีศึกษาการผลิตไผ่ตง ใน ตำบลเนินหอม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี” มีวัตถุประสงค์การศึกษา 4 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาพัฒนาการและรูปแบบการกระจายตัวทางพื้นที่ของการผลิตไผ่ตงเพื่อการค้า (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทำเลที่ตั้งของแหล่งผลิต และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตไผ่ตงเพื่อการค้าของเกษตรกร (3) เพื่อศึกษาวงจรการผลิตและวงจรการตลาดของผลผลิตไผ่ตงในพื้นที่ศึกษา และ (4) เพื่อประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการวิเคราะห์พื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกไผ่ตงจำนวน 102 ราย วิธีการศึกษาเป็นการศึกษาเชิงประวัติและการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการวิเคราะห์จากข้อมูลเอกสาร การสำรวจภาคสนาม การเก็บแบบสอบถามจากเกษตรกร ผู้ปลูกไผ่ตงและสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการแปลภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2510 พ.ศ. 2538 และ พ.ศ. 2542

ผลการศึกษาพบว่าก่อนปี พ.ศ. 2490 การปลูกไผ่ตงมีจุดประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์ภายในครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2490 – 2515 จึงเริ่มพบว่าการปลูกไผ่ตงเพื่อการค้าในพื้นที่ขนาดเล็ก การขยายตัวของพื้นที่ปลูกไผ่ตงเพื่อเพิ่มผลผลิตเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงปี พ.ศ. 2522 – 2530 เมื่อตลาดรับซื้อผลผลิตขยายจากระดับภูมิภาคไปสู่ระดับประเทศและอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตภายหลังปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา รูปแบบการผลิตไผ่ตงเพื่อการค้ามุ่งเน้นการผลิตนอกฤดูตลาด เพื่อตอบสนองต่อราคาผลผลิตในช่วงนอกฤดูตลาดที่สูงขึ้นจากเดิมถึง 5 เท่า ซึ่งการผลิตนอกฤดูตลาดนี้

เป็นการเพิ่มผลผลิตด้วยการใช้พื้นที่อย่างเข้ม เนื่องจากที่ดินเพื่อการเกษตรมีจำกัดอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่ดินและอิทธิพลจากการขยายตัวของเมือง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 จนถึงปัจจุบัน การกระจายตัวของพื้นที่ปลูกไม้เต็งจะพบหนาแน่นในพื้นที่ที่เป็นที่ดอน เนื่องจากเป็นลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสม ชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวนี้เป็นชุมชนที่รับการแพร่กระจายนวัตกรรมการปลูกไม้เต็งเพื่อการค้าก่อนชุมชนอื่นๆ และเป็นจุดเริ่มต้นการแพร่กระจายไปสู่ชุมชนอื่นๆ ในพื้นที่ด้วยเช่นกัน ชุมชนดังกล่าวนี้ได้แก่ ชุมชนบ้านห้วยเกษียร บ้านชัยพานและบ้านเนินไม้หอม

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการกระจายตัวของพื้นที่ปลูกไม้เต็งและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้เต็งของเกษตรกร ได้แก่ ปัจจัยทางด้านกายภาพ พื้นที่ที่มีลักษณะทางกายภาพไม่เหมาะสมนั้น เกษตรกรพยายามปรับสภาพพื้นที่ อาทิ การถมด้วยหน้าดิน การใช้ยาฆ่าแมลงและปุ๋ยบำรุงดิน เพื่อให้สามารถใช้พื้นที่ปลูกไม้เต็งได้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยที่สนับสนุน ได้แก่ ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า หรือคุณสมบัติของไม้เต็งที่ตอบสนองต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจและแรงงานในครัวเรือน

สำหรับผลการวิเคราะห์พื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกไม้เต็ง โดยการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ พบว่า พื้นที่ร้อยละ 39 มีความเหมาะสมในการปลูกไม้เต็งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกไม้เต็งมากที่สุด (ร้อยละ 27) เป็นที่ดอนและถูกใช้เป็นพื้นที่ปลูกไม้เต็งอยู่ในปัจจุบัน

ผลของการศึกษาโดยรวม นอกจากจะทำให้ทราบและเข้าใจพัฒนาการของเกษตรกรรมเพื่อการค้าแล้ว ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการเกษตรในตำบลเนินหอม และวิธีการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการพัฒนาารูปแบบทางการเกษตรในพื้นที่อื่นได้

Thesis Title	Development of Commercial Agriculture: A Case Study of Sweet Bamboo Production in Tambon Noen Hom, Amphoe Mueang, Changwat Prachinburi	
Author	Ms. Warin Wongwon	
M.S.	Geography	
Examining Committee	Associate Professor Dr. Sanay Yarnasarn	Chairman
	Lecturer Chira Prangkio	Member
	Lecturer Siri Khoariyakul	Member

Abstract

This study, "Development of Commercial Agriculture: A Case Study of Sweet Bamboo Production in Tambon Noen Hom, Amphoe Mueang, Changwat Prachinburi" has four objectives: firstly, to study the development and spatial distribution pattern of sweet bamboo production for commercial purpose; secondly, to study the factors related to the location of production and factors that influenced the decision of farmers in producing sweet bamboo for commercial purpose; thirdly, to study the production cycle and market cycle of sweet bamboo products in the study area; and finally, to apply the Geographic Information Systems (GIS) to analyze the land suitability for sweet bamboo cultivation. Historical and spatial approaches were used to analyze the document data, field surveys, questionnaires obtained from 102 bamboo growers and interview with the participants. In addition, the data were interpreted from multi-date aerial photographs in 1967, 1995 and 1999.

Results show that before 1947, sweet bamboo was cultivated for utilization within household. During 1947-1972, sweet bamboo began to be cultivated for commercial purpose in the small scale. The most rapid expanding of sweet bamboo cultivation was between 1979-1987 when market extended from regional to national scale and sweet bamboo processing industry.

Since 1993, the pattern of sweet bamboo production for commercial purpose has been focusing in the out-of-season production, reflecting the 5 times higher in price. The out-of-season production is to increase products by intensive land use because agricultural land use has been limited due to the changes in land ownership and the influence of urbanization. Since 1947, the distribution of sweet bamboo areas are mostly found in the upland because it has the suitable physical factors. The communities in those land are the early group that received the innovation of sweet bamboo cultivation for commercial purpose before diffusing to other communities in the same areas, including Ban Huai Ka Sian, Ban Sap Fan and Ban Noen Mai Hom communities.

The important factors affecting the distribution of sweet bamboo area and influencing the farmers' decision are the physical factors. The farmers try to adjust the land, with inappropriate techniques such as covering it with soil, and using insecticide and fertilizer to make the land suitable for sweet bamboo cultivation. Part of the reasons come from supporting factors such as better economic outcome, the properties of sweet bamboo that respond to household economic conditions and labor.

The result of GIS analysis in finding the suitability for sweet bamboo cultivation shows that 39 percent of the areas is suitable for sweet bamboo cultivation, at the medium level. The best area for sweet bamboo cultivation (27%) is the upland and is presently used for sweet bamboo cultivation.

The overall results of this study not only provide more knowledge and better understanding about the development of commercial agriculture but also can be used as a basic information for development planning of Tambon Noen Hom. The method of this study can also be used as a model to study the development of agricultural pattern in other areas.